

**ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА
(Інформаційно-аналітичний дайджест)**

Випуск 3 (2019)

(липень-вересень 2019 р.)

Київ – 2019

УДК 341:061.1ЄС

Р45

СЕРІЯ «РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА»

*Серію рекомендовано до друку (опублікування на сайті)
Вченою радою Інституту законодавства
Верховної Ради України (Протокол № 9 від 26 жовтня 2006 р.)*

Реферативний огляд європейського права : інформаційно-аналітичний дайджест / Вип. 2 (2019) (лип. – вер. 2019 р.) – К., 2019. – 53 с.

Серію «Реферативний огляд європейського права» запроваджено в Інституті законодавства Верховної Ради України з метою оперативного системного інформування державних органів, наукових установ та громадськості щодо прийняття європейських законодавчих актів, розвитку європейської правової доктрини та практики Європейського суду з прав людини.

Серію розраховано на народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників секретаріатів комітетів і фракцій Верховної Ради України, помічників-консультантів народних депутатів України, а також фахівців, які працюють у сфері адаптації національного законодавства до норм європейського права.

УДК 341:061.1ЄС

РЕЗЮМЕ ВИПУСКУ

У першому розділі реферативного огляду подаються анотації новоухвалених актів Ради Європи. У зазначений період її увагу привернули, зокрема, зміцнення підтримки програми Ради Європи про досягнення гендерної рівності та виконання Стамбульської конвенції про запобігання насильству стосовно жінок та домашнього насильства, припинення практики примусового лікування в психіатрії згідно підходу застосованого на правах людини, запобігання насильству по відношенню до дітей та дітей–мігрантів та зміцнення порядку прийняття рішень Парламентською асамблеєю.

Серед нових документів ЄС, огляду яких присвячено другий розділ, – акти, що стосуються, зокрема: запровадження заходів зі зменшення впливу окремих пластикових виробів на довкілля, попередження ризику кризи в електроенергетичній сфері, створення Агентства Європейського Союзу зі співробітництва регулюючих органів в енергетичній сфері, запровадження Свідцтва ЄС про повернення громадян, які втратили документи, особливості отримання, використання та повторного використання інформації державного значення, про юрисдикцію, визнання та виконання рішень у сімейних справах, про створення прозорих та передбачуваних умов праці в рамках Європейського Союзу і т.д.

Третій розділ присвячено практиці Європейського суду з прав людини за скаргами проти України. За липень – вересень 2019 року ЄСПЛ ухвалив 3 рішення щодо України. Вони стосувалися порушення прав громадян на заборону катування (ст. 3), свободу та особисту недоторканість (ст. 5), свободу думки, совісті і релігії (ст. 9), захист права вільно володіти майном (ст. 1 Протоколу 1 до ЄКПЛ).

Четвертий розділ огляду містить матеріали за темою «21-й саміт Україна–ЄС: концептуальні основи співпраці залишаються незмінні».

ЗМІСТ

<i>ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ</i>	7
<i>I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ</i>	9
<i>ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ</i>	9
<i>Резолюція 2290 (2019) від 25 червня 2019 р. «Назустріч амбітній програмі Ради Європи про досягнення гендерної рівності»</i>	9
<i>Рекомендація 2157 (2019) від 25 червня 2019 р. «Назустріч амбітній програмі Ради Європи з досягнення гендерної рівності»</i>	12
<i>Резолюція 2291 (2019) від 26 червня 2019 р. «Припинення примусового лікування в психіатрії: необхідність застосування підходу заснованого на правах людини»</i>	13
<i>Рекомендація 2158 (2019) від 26 червня 2019 р. «Припинення примусового лікування в психіатрії: необхідність застосування підходу заснованого на правах людини»</i>	16
<i>Резолюція 2294 (2019) від 27 червня 2019 р. «Припинення насильства по відношенню до дітей: внесок Ради Європи в досягнення Цілей Сталого Розвитку»</i>	17
<i>Рекомендація 2159 (2019) від 27 червня 2019 р. «Припинення насильства по відношенню до дітей: внесок Ради Європи в досягнення Цілей Сталого Розвитку »</i>	20
<i>Резолюція 2287 (2019) від 25 червня 2019 р. «Зміцнення порядку прийняття рішень Парламентською асамблеєю щодо повноважень та голосування»</i>	21
<i>Резолюція 2289 (2019) від 25 червня 2019 р. «Стамбульська конвенція про запобігання насильству стосовно жінок: досягнення та виклики»</i>	24
<i>Резолюція 2295 (2019) від 27 червня 2019 р. «Припинити насильство стосовно дітей–мігрантів та випадків їх експлуатації»</i>	29
<i>Рекомендація 2160 (2019) від 27 червня 2019 р. «Припинити насильство стосовно дітей–мігрантів та випадків їх експлуатації»</i>	32
<i>II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ</i>	34

<i>Директива (Євросоюз) 2019/904 Європейського Парламенту та Ради від 5 червня 2019 року про зменшення впливу окремих пластикових виробів на довкілля.....</i>	<i>34</i>
<i>Регламент (Євросоюз) 2019/941 Європейського Парламенту та Ради від 5 червня 2019 року про попередження ризику в електроенергетичній сфері та скасування Директиви 2005/89/ЄС.....</i>	<i>35</i>
<i>Регламент (ЄС) 2019/942 Європейського Парламенту та Ради від 5 червня 2019 року про створення Агентства Європейського Союзу зі співробітництва регулюючих органів в енергетичній сфері.....</i>	<i>36</i>
<i>Директива (Євросоюз) 2019/997 Європейського Парламенту та Ради від 18 червня 2019 року про створення Свідоцтва ЄС про повернення та скасування Рішення 96/409/СЗППБ.....</i>	<i>37</i>
<i>Директива (Євросоюз) 2019/1024 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року про відкриті дані та повторне використання інформації державного значення.....</i>	<i>38</i>
<i>Регламент Ради 2019/1111 від 25 червня 2019 року про юрисдикцію, визнання та виконання рішень у сімейних справах, справах про батьківську відповідальність та про міжнародне викрадення дітей.....</i>	<i>39</i>
<i>Директива (Євросоюз) 2019/1152 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року про створення прозорих та передбачуваних умов праці в Європейському Союзі.....</i>	<i>40</i>
<i>Регламент (Євросоюз) 2019/1238 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року про загальноєвропейську систему з персонального пенсійного страхування (ЗПППС)....</i>	<i>41</i>
<i>ІІІ. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ.....</i>	<i>42</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Корбан проти України» від 4 липня 2019 року (заява № 26744/16).....</i>	<i>42</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Світлана Ільченко проти України» від 4 липня 2019 року (заява № 47166/09).....</i>	<i>46</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Релігійної спільноти Свідки Єгови м. Кривий Ріг Тернавського району проти України» від 03 вересня 2019 року (заява № 21477/10).....</i>	<i>47</i>

<i>IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА.....</i>	<i>51</i>
<i>21-й саміт Україна-ЄС: концептуальні основи співпраці залишилися незмінними</i>	<i>51</i>

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ

ДЄС, Договір про ЄС – Договір про Європейський Союз.

ДФЄС – Договір про функціонування Європейського Союзу.

Євратом – Європейське Співтовариство з атомної енергії.

Європейська Рада – міждержавна складова Європейського Союзу, до якої входять глави держав чи урядів країн – членів ЄС та Голова Європейської Комісії. Європейська Рада збирається щонайменше двічі на рік під головуванням керівника держави чи уряду держави-члена, що головує в Раді.

Європейське Співтовариство (Співтовариство) – засноване згідно з Римським договором 1957 р. З 1993 р. цей термін було витіснено із загального вжитку терміном «Європейський Союз», тепер він застосовується для позначення міждержавного об'єднання держав-членів, які утворюють Європейський Союз.

Європейський Суд, ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини.

Європейські Співтовариства – Європейське Співтовариство з Атомної Енергії, Європейське Співтовариство з вугілля та сталі, а також Європейське Економічне Співтовариство. Внаслідок їх злиття у 1967 р. цими трьома Співтовариствами керують єдині інституції, тому часто їх узагальнено називають «Європейське Співтовариство». Відколи у 2002 р. Європейське Співтовариство з вугілля та сталі припинило існування, фактично залишилося два Європейських Співтовариства.

ЄКПЛ – (Європейська) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

ЄП – Європейський Парламент. Одна з семи інституцій Європейського Союзу (ст. 13 Консолідованої версії Договору про ЄС від 2010 р.). Є асамблеєю представників держав – членів ЄС, обирається прямим загальним голосуванням.

ЄС – Європейський Союз. Заснований згідно з Договором про Європейський Союз 1993 р. (інші назви – Маастрихтський договір, Договір про ЄС або ДЄС) зі змінами, внесеними Лісабонським договором від 13.12.2007 р.

КМ (Комітет міністрів) – Комітет міністрів Ради Європи.

Комісія, ЄК (Європейська Комісія) – одна з семи інституцій Європейського Союзу згідно з Договором про Європейський Союз зі змінами, внесеними Лісабонським договором від 13.12.2007 р.

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

ПАРЄ – Парламентська асамблея Ради Європи.

Рада (Рада ЄС) – одна з семи інституцій Європейського Союзу.

РЄ – Рада Європи.

I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ

ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Резолюція 2290 (2019) від 25 червня 2019 р. «Назустріч амбітній програмі Ради Європи про досягнення гендерної рівності»¹

До тих пір, поки жінки і чоловіки не мають можливість брати рівну участь у суспільному житті, в рівній мірі бути присутніми в громадському просторі і мати однаковий доступ до будь-яких ресурсів по всьому світу, ми не можемо вважати, що в сучасному суспільстві дотримуються права людини, досягнута демократія або верховенство права. Тому, гендерна рівність є центральним елементом місії Ради Європи. У свою чергу, мир, права людини, демократія і верховенство права – це ті ключові елементи, без яких неможливо створити інституційну інфраструктуру, необхідну для досягнення гендерної рівності.

Рада Європи популяризує ідею рівності і має за мету боротьбу із дискримінацією в усіх її видах, з часу свого створення майже 70 років тому.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та додаткові протоколи до неї, Європейська соціальна хартія, Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами та Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, дозволили сформуванню дієвої системи захисту прав людини, в якій чітко закріплено принцип гендерної рівності. В цих конвенціях насильство стосовно жінок кваліфікується як одне з порушень прав людини, а досягнення юридичної і фактичної рівності між жінками та чоловіками є ключовим елементом його запобігання.

Крім того, багато документів Комітету міністрів Ради Європи, які не є юридично зобов'язуючими, сприяють активізації та визначають вектор зусиль досягнення повної гендерної рівності, зокрема, в таких сферах, які розширюють економічні права та

¹ Resolution 2290 (2019) Towards an ambitious Council of Europe agenda for gender equality. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28018&lang=en>

можливості жінок, їх рівну участь у громадському житті, права жінок–мігранток, проблеми гендеру в спорті та права жінок–інвалідів. Останнім часом ці документи також спрямовані на запобігання та припинення сексизму.

Розширення прав і можливостей жінок до обсягу прав і можливостей чоловіків має ключове значення для досягнення гендерної рівності: це дає людству інструмент для подолання гендерних перешкод в усіх сферах життя.

Парламентська асамблея, яка об'єднує представників всіх держав–членів Ради Європи, відіграє провідну роль в цій сфері. Саме її документи дали імпульс боротьбі з усіма проявами дискримінації стосовно жінок та рекомендували заходи для вирішення цієї проблеми, а саме: встановлення гендерних квот в політиці, заходи з розширення участі жінок в економічному житті, а також досягнення гармонійного поєднання професійного та особистого життя. Асамблея займає чітку політичну позицію проти всіх форм насильства щодо жінок в своїх резолюціях та рекомендаціях, в яких вона закликає встановити юридично зобов'язуючі стандарти запобігання, захисту та переслідування за найбільш грубі форми насильства на гендерному ґрунті, що в кінцевому підсумку призвело до підготовки новаторської Стамбульської конвенції. Парламентська кампанія, яка започаткована ПАРЄ під гаслом «Жінки, вільні від насильства» підтримує виконання названої Конвенції, привертаючи увагу законодавців, політиків та громадськості до насильства на гендерному ґрунті, а також пропонує політичні рішення та рекомендації щодо вирішення цієї проблеми.

Незважаючи на досягнення, в останні роки спостерігається зростання протидії розширенню прав людини в усьому світі. Деякі державні сили і недержавні структури зазіхають на права і ставлять під сумнів раніше узгоджені формулювання. Це вимагає посилення пильності під час збереження прогресу, досягнутого в забезпеченні гендерної рівності, та сильної політичної волі для подальшого прогресу.

У Стратегії гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки представлені пріоритетні напрямки спільної діяльності всіх зацікавлених сторін. Загальна мета Ради - досягнення гендерної рівності, а також розширення прав та можливостей жінок та

чоловіків на національних рівнях в державах–членах Ради Європи. Шість пріоритетних напрямків цієї Стратегії (профілактика виникнення гендерних стереотипів, сексизму та боротьба з ними, попередження і припинення насильства стосовно жінок та домашнього насильства, забезпечення рівноправного доступу жінок до правосуддя, забезпечення збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті політичних та суспільно важливих рішень; захист прав жінок-мігрантів, біженців або осіб, які шукають місце для проживання; інтеграція гендерної проблематики в усі національні стратегії та інші заходи) повинні стати керівними принципами програми діяльності Ради Європи.

Асамблея зазначає, що досягнення цілей Стратегії вимагає узгоджених зусиль всіх структур всередині Ради і в державах–членах, а також зовнішніх партнерів, зокрема, в приватному секторі.

Пекінська Декларація та Платформа дій, прийняті на четвертій Всесвітній конференції жінок в 1995 році, та підсумкові документи, прийняті ООН, зокрема Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року, є орієнтирами для діяльності Ради Європи в цій сфері. Комплексна широка нормативно–правова база Ради Європи дозволяє ефективно сприяти досягненню державами–членами проголошених цілей, зокрема Цілі № 5 «Забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок».

Для забезпечення суттєвого прогресу в досягненні цих масштабних цілей, необхідні: сильна політична воля, ресурси, інституційні механізми та зміна умонастроїв, можлива відмова від патріархальних поглядів, протидія новій риториці, яка спотворює реальність і ставить під сумнів права жінок, а також протидія поведінці, яка робить насильство стосовно жінок «нормальним» явищем. Викорінення всіх форм сексизму та сексистських стереотипів, зокрема, в мові і в спілкуванні, є важливим елементом цього процесу.

Асамблея переконана, що зусилля, спрямовані на досягнення гендерної рівності, слід розуміти не як боротьбу між жінками і чоловіками, а як пошук справедливості, миру та прогресу. Тому, важливо залучати чоловіків до планування і реалізації стратегії та заходів з досягнення гендерної рівності, особливо тих, які спрямовані на зміну умонастроїв та поглядів. Інститути повинні

діяти за принципами гендерної демократії: це має бути система, заснована на рівному розподілі повноважень та впливу між жінками і чоловіками.

Асамблея закликає держави–члени та країни–спостерігачі Ради Європи, а також держави, які мають статус спостерігача або партнера в зміцненні демократії у Парламентській асамблеї:

1. Стосовно гендерних стереотипів та сексизму:

1.1) вжити належних заходів щодо виконання рекомендації Комітету міністрів CM/Rec (2019) «Запобігання та припинення сексизму», зробивши акцент на відмові від стереотипного уявлення жінок та чоловіків та на протидію сексизму в Інтернеті, зокрема, розпалювання сексистської ненависті;

1.2) зміцнити співробітництво з об'єднаннями журналістів, традиційними та онлайн ЗМІ, федераціями рекламних агентств з метою популяризації гендерної рівності, а також профілактики та протидії використанню сексистських формулювань тощо.

2. Стосовно насильства щодо жінок та домашнього насильства:

2.1) підписати, ратифікувати та застосовувати Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами;

2.2) приділяти належну увагу рекомендаціям, сформульованим в доповідях, які містять оцінку ситуації та виконувати ці рекомендації, а також забезпечити участь парламентів в цьому процесі тощо.

Рекомендація 2157 (2019) від 25 червня 2019 р. «Назустріч амбітній програмі Ради Європи з досягнення гендерної рівності»²

У зв'язку з 70-ми роковинами Ради Європи Парламентська асамблея вітає прийняту Стратегію гендерної рівності на 2018-2023 роки і звертає увагу Комітету міністрів на свою

² Recommendation 2157 (2019) Towards an ambitious Council of Europe agenda for gender equality. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28019&lang=en>

Резолюцію 2290 (2019) «Назустріч амбітній програмі Ради Європи з досягнення гендерної рівності».

Рада Європи протягом декількох десятиліть була рушійною силою боротьби з дискримінацією жінок і сприяла досягненню суттєвого прогресу в своїх державах-членах.

Відтак для забезпечення ефективної реалізації заходів, передбачених у Стратегії гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки, Асамблея пропонує Комітету міністрів:

1) підтвердити політичну прихильність гендерній рівності та активізувати діяльність по її досягненню, включаючи підтримку інтеграції гендерної проблематики в усі стратегії і заходи Ради Європи;

2) призначити доповідача з питань гендерної рівності для забезпечення інтеграції гендерної проблематики;

3) звертати увагу на необхідність забезпечення гендерної рівності при відборі і призначенні кандидатів на посади або посади, де жінки або чоловіки недопредставлені тощо.

Резолюція 2291 (2019) від 26 червня 2019 р. «Припинення примусового лікування в психіатрії: необхідність застосування підходу заснованого на правах людини»³

В Європі значна частина людей, які страждають психічними захворюваннями або психосоціальними розладами, підпадають під такі примусові заходи, як направлення в медичні установи та примусове лікування. Навіть в країнах, де прийняті так звані обмежувальні закони, направлені на скорочення практики застосування таких заходів, спостерігається аналогічна тенденція, що свідчить про те, що на практиці такі закони не дають очікуваних результатів.

Збільшення кількості випадків застосування примусу в сфері психіатричної медицини обумовлено головним чином «культурою обмеження», яка з метою «контролю» і «лікування» пацієнтів, що

³ Resolution 2291 (2019) Ending coercion in mental health: the need for a human rights-based approach. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28038&lang=en>

вважаються «потенційно небезпечними» для себе та інших, спирається в першу чергу на примус. Дійсно, поняття ризику заподіяння шкоди собі чи іншим особам залишається важливим елементом при обґрунтуванні застосування примусових заходів у всіх державах-членах Ради Європи. Застосування таких примусових заходів не тільки призводить до довільного позбавлення волі, оскільки мова йде про необґрунтовано диференційоване лікування, але і суперечить забороні на дискримінацію.

З іншого боку, результати проведеного на місцях обстеження осіб з порушеннями психічного здоров'я свідчить про те, що примусові заходи в більшості випадків мають негативні результати для пацієнта. Примусове лікування, що застосовується проти волі пацієнтів, зокрема, примусове медикаментозне лікування і примусове застосування електрошоку, сприймаються як найбільш травматичні. У зв'язку з цим виникають також серйозні етичні питання, оскільки такі дії можуть завдати непоправної шкоди як психічному, так і фізичному здоров'ю.

Примус також має стримуючий вплив на осіб з проблемами психічного здоров'я, які уникають контакту з медичною системою, побоюючись втратити гідність і самостійність, що призводить до негативних медичних результатів, які в свою чергу призводять до посилення примусу.

Системи медичних психіатричних закладів у всіх європейських країнах повинні бути реорганізовані з урахуванням правозахисного підходу, сумісного з Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про права інвалідів та забезпечуючого дотримання норм медичної етики, а також прав людини, зокрема, право на медичну допомогу на основі вільної усвідомленої згоди.

У Європі та за її межами наявні позитивні приклади, а саме: лікарняні стратегії, заходи за місцем проживання, такі як надання сусідами допомоги або надання тимчасового відпочинку, а також інші ініціативи, такі як перспективне планування, які вважаються дієвими інструментами запобігання і скорочення випадків примусу. Ці перспективні заходи є також досить ефективними при наданні людям з порушеннями психіки допомоги в кризових ситуаціях і тому вони повинні стати центральним елементом систем психіатричної медицини. Послуги, в основі яких лежить примус,

повинні вважатися неприйнятною альтернативою і не мають застосовуватись.

Зважаючи на те, що підвищення обізнаності, координація діяльності різних структур та політична воля мають ключове значення для перетворень в сфері психіатричної медицини, Парламентська асамблея закликає держави-члени негайно відмовитися від практики примусу в сфері психіатричної медицини. З цією метою вона закликає держави-члени:

1) розробити в якості першого кроку дорожню карту, яка передбачає радикальне скорочення практики застосування примусових заходів за участі всіх зацікавлених сторін, зокрема, осіб з порушеннями психічного здоров'я та представників медичних установ;

2) розробити ефективні та доступні послуги з надання допомоги особам, які опинилися в критичній ситуації та переживають емоційний стрес, а саме: створення безпечних місць, де з ними можна було б обговорити питання, стосовно суїциду та заподіяння собі шкоди;

3) розвивати, фінансувати і забезпечувати ресурсами дослідження, пов'язані з заходами добровільного характеру, зокрема, заходи за місцем проживання, а саме: надання допомоги сусідами або надання тимчасового відпочинку, а також інші ініціативи, такі як перспективне планування;

4) виділяти достатню кількість ресурсів для профілактики і раннього виявлення порушень психічного здоров'я;

5) боротися зі стереотипами щодо осіб з порушеннями психічного здоров'я та помилковим уявленням щодо насильства та осіб з порушеннями психічного здоров'я, здійснюючи ефективні інформаційно-пропагандистські заходи за участі зацікавлених структур, зокрема, медичні установи, ЗМІ, співробітників поліції і інших правоохоронних органів та населення в цілому, а також людей, які мали порушення психічного здоров'я;

б) переглянути програми навчання у вищих навчальних закладах, зокрема на медичних, юридичних та соціологічних факультетах, щоб вони відображали положення Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права інвалідів;

7) боротися з негативним ставленням до осіб, які страждають на психічні захворювання, забезпечивши їм доступ до належного соціального захисту, зокрема, житло та зайнятість;

8) надавати належну соціальну та фінансову допомогу сім'ям осіб з психічними захворюваннями.

Рекомендація 2158 (2019) від 26 червня 2019 р. «Припинення примусового лікування в психіатрії: необхідність застосування підходу заснованого на правах людини»⁴

Парламентська асамблея посилається на свою Резолюцію 2291 (2019) «Припинення примусового лікування в психіатрії: необхідність застосування підходу заснованого на правах людини» і Рекомендацію 2091 (2016) «Про аргументи проти розробки правового інструменту Ради Європи, що стосується примусових заходів у психіатрії». Таким чином, у будь-якій демократичній країні, що прагне подальшого утвердження пріоритету прав людини в усіх сферах державного та суспільного життя, гарантії реалізації права громадян на звернення є свого роду підґрунтям, на чому має будуватися конструктивний діалог між людиною і владою, що відбувається у формі адміністративно-правових відносин. Від того, наскільки гарантованими при цьому є всі можливості, пов'язані з поданням письмового чи усного звернення, залежатиме й ефективність такого діалогу та його позитивний для обох сторін ефект.

Асамблея ще раз заявляє про те, що Раді Європи як провідній регіональній правозахисній організації слід невідкладно і в повному обсязі інтегрувати зміну парадигми, ініційовану прийняттям Конвенції ООН про права інвалідів, в свою роботу, стосовно захисту прав людини та гідності осіб з психічними захворюваннями або психосоціальними розладами. У зв'язку з цим вона закликає Комітет міністрів в першочерговому порядку надати державам-членам підтримку, що дозволяє відмовитися від примусових заходів у сфері психіатричної медицини.

⁴ Recommendation 2158 (2019) Ending coercion in mental health: the need for a human rights-based approach. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28041&lang=en>

Асамблея зазначає, що Комітет Ради Європи з біоетики планує почати дослідження «Позитивна практика в сфері психіатричної медицини – як розширити практику застосування добровільних заходів». Вона пропонує Комітету міністрів закликати до проведення досліджень за участі всіх зацікавлених структур у цій сфері, зокрема, з профільними неурядовими організаціями, що представляють осіб, які страждають психічними захворюваннями або психосоціальними розладами.

Асамблея зазначає, що постійно посилюється протидія розробці додаткового протоколу до Конвенції про права людини та біомедицину, який стосувався б захисту прав людини та гідності осіб з порушеннями психічного здоров'я у випадку примусового поміщення в медичні заклади та примусового лікування. Враховуючи коментарі, отримані в ході консультацій в 2015 і 2018 роках (зокрема від профільних комісій Асамблеї), в яких наголошується, що даний проект протоколу несумісний з Конвенцією і не дозволяє захистити осіб з порушеннями психічного здоров'я або психосоціальними розладами від порушень прав людини, Асамблея закликає Комітет міністрів перенаправити зусилля з розробки додаткового протоколу на розробку керівництва з припинення практики примусу в сфері психіатричної медицини.

Резолюція 2294 (2019) від 27 червня 2019 р. «Припинення насильства по відношенню до дітей: внесок Ради Європи в досягнення Цілей Сталого Розвитку»⁵

Парламентська асамблея вважає, що Завдання 16.2 Цілей Сталого Розвитку (далі – ЦСР) «Покласти край наругам, експлуатації, торгівлі й усім формам насильства та тортур стосовно дітей» є однією з найважливіших. Це також одне з пріоритетних завдань, досягненню яких найбільш ефективно можуть сприяти Рада Європи, Асамблея, а також уряди та парламенти країн-членів. Припинення насильства стосовно дітей має стати політичним пріоритетом: половина всіх дітей в світі щорічно страждають від насильства.

⁵ Resolution 2294 (2019) Ending violence against children: a Council of Europe contribution to the Sustainable Development Goals. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28058&lang=en>

Асамблея заявляє про свою готовність сприяти прискоренню темпів досягнення ЦСР в рамках Порядку 2030 згідно з Резолюцією 2271 (2019) «Зміцнення співпраці з Організацією Об'єднаних Націй в реалізації Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року». Посилаючись на Резолюцію 2272 (2019) «Досягнення Цілей Сталого Розвитку: необхідність синергетичної взаємодії всіх зацікавлених сторін – від парламентів до місцевої влади», Асамблея наголошує на необхідності підвищення ролі національних парламентів у вирішенні цього питання, а також місцевих та регіональних органів влади стосовно досягнення ЦСР та моніторингу цього процесу.

Рада Європи, зокрема Асамблея, вже понад 10 років вважає боротьбу за припинення насильства стосовно дітей одним зі своїх пріоритетів. Були розроблені базові юридичні зобов'язуючі стандарти та норми, за допомогою яких Рада Європи відстежує дотримання цих норм та дає рекомендації, підтримує і нарощує потенціал з метою забезпечення їх ефективного застосування. Рада Європи є унікальною багатосторонньою платформою для обміну досвідом та співпраці, збору даних та підвищення рівня обізнаності в цьому питанні. Рада Європи вже сформувала багато взаємопов'язаних, мобілізованих та політично впливових органів та інститутів, які працюють на місцевому рівні, мають вплив на громадянське суспільство, зокрема дітей, будучи рушійною силою позитивних змін.

Асамблея вважає очевидним, що насильство стосовно дітей – це зазвичай знущання сильніших над слабшими: у більшості випадків таке насильство скоюють чоловіки, як правило, знайомі дітям–жертвам. Для того, щоб покласти край насильству стосовно дітей, необхідно змінити умонастрої та закон. Асамблея ще раз нагадує про свої рекомендації, що містяться в Резолюції 2056 (2015) «Включення прав дитини в національні конституції в якості одного з найважливіших компонентів ефективної національної політики охорони прав людини».

Асамблея рекомендує державам–членам Ради Європи вважати боротьбу з насильством стосовно дітей одним з національних пріоритетів та забезпечити наявність структур, які допомагають ефективно боротися з насильством стосовно дітей і, зокрема, забезпечити:

1) виділення необхідних бюджетних коштів для досягнення результатів та реалізації профілактичних стратегій;

2) якісні послуги в сфері освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення та дитячого правосуддя за допомогою організації постійного навчання фахівців з метою їх ознайомлення з формами насильства в різних обставинах, під час якого:

2.1) особливо наголошується на належній, своєчасній підтримці дітей, які стали жертвами насильства;

2.2) приймаються конкретні заходи щодо запобігання насильства серед однолітків;

3) створення структур та виділення фінансових коштів місцевим органам, які надають такі послуги, які відстежують їх ефективність та розвивають практику боротьби з насильством;

4) проведення консультацій з місцевим населенням, зокрема з дітьми з питань якості, актуальності та дієвості цих послуг;

5) прийняття національного плану дій з виконання Порядку денного 2030, а також комплексної національної стратегії припинення насильства стосовно дітей, яка б базувалася на багатовекторному, багатосторонньому підході (за участі парламентів, місцевих та регіональних органів влади, громадянського суспільства, зокрема, дітей згідно з рекомендаціями, що містяться в Керівних принципах політики Ради Європи щодо комплексних національних стратегій із захисту дітей від насильства (Рекомендація ((2009)10);

б) виконання державами відповідних конвенцій Ради Європи, а саме:

б.1) Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуального насильства та сексуальної експлуатації;

б.2) Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми;

б.3) Конвенції Ради Європи про запобігання та припинення насильства стосовно жінок та домашнього насильства;

б.4) Конвенції про кіберзлочинність .

Асамблея закликає держави-члени Ради Європи підвищити рівень фінансування та збільшити обсяг ресурсів, що виділяються

бідним країнам для фінансування програм боротьби з насильством стосовно дітей в усьому світі. Вона також закликає держави–члени активізувати свої дії та підтримку, щоб покласти край насильству стосовно дітей в рамках Порядку денного у сфері сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй до 2030 року, вважаючи Завдання ЦСР 16.2 одним з основних пріоритетів, а також відображати в своїх доповідях про роботу з досягнення ЦСР діяльність, що проводиться Радою Європи.

Асамблея закликає національні парламенти активніше брати участь у вирішенні Завдання ЦСР 16.2 та в моніторингу діяльності, зокрема:

- 1) щорічно проводити дебати з питань припинення насильства стосовно дітей;
- 2) заснувати постійні комісії з прав дитини;
- 3) впровадити в свої бюджетні процеси принципи цільового фінансування витрат на потреби дітей;
- 4) встановлювати контакти між парламентами на регіональному та глобальному рівні, зокрема, в рамках співпраці з Міжпарламентським союзом та організаціями громадянського суспільства.

Рекомендація 2159 (2019) від 27 червня 2019 р. «Припинення насильства по відношенню до дітей: внесок Ради Європи в досягнення Цілей Сталого Розвитку»⁶

Парламентська асамблея посилається на свою Резолюцію 2294 (2019) «Покласти край насильству щодо дітей: внесок Ради Європи в досягнення Цілей Сталого Розвитку», Резолюцію 2271 (2019) та Рекомендацію 2150 (2019) «Зміцнення співпраці з Організацією Об'єднаних Націй у виконанні Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року», а також на Резолюцію 2272 (2019) «Досягнення Цілей Сталого Розвитку: необхідність синергетичної взаємодії всіх зацікавлених сторін – від парламентів до місцевої влади».

⁶ Recommendation 2159 (2019) Ending violence against children: a Council of Europe contribution to the Sustainable Development Goals. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28059&lang=en>

Асамблея вважає, що Завдання 16.2. Цілей Сталого Розвитку «Покласти край насильству, експлуатації, торгівлі та всім проявам насильства та тортур стосовно дітей» є одним з пріоритетних завдань, вирішення яких може найбільшою мірою сприяти Рада Європи. У зв'язку з цим, вона рекомендує Комітету міністрів зосередити зусилля на:

1) прискоренні прогресу у вирішенні цього завдання в державах–членах, зокрема, шляхом збереження питання про насильство щодо дітей в програмі роботи міжурядових та моніторингових органів Ради Європи, які займаються правами дитини;

2) співробітництво з Організацією Об'єднаних Націй в прискоренні прогресу вирішення цього питання в усьому світі.

Резолюція 2287 (2019) від 25 червня 2019 р. «Зміцнення порядку прийняття рішень Парламентською асамблеєю щодо повноважень та голосування»⁷

Відзначаючи свою 70–ту річницю, Парламентська асамблея наголошує на готовності популяризувати цілі Організації, представлені в Преамбулі і статтях 1 і 3 Статуту Ради Європи. Вона нагадує про резолюції та рекомендації, прийняті нею за останні кілька десятиліть як для розширення своїх можливостей діяльності в цій області, так і для того, щоб заявити про свої позиції в тих випадках, коли держави–члени не виконують статутні зобов'язання.

Асамблея має намір конструктивно проаналізувати логічність, актуальність, ефективність і легітимність своїх процедур і механізмів стосовно поставлених цілей. Можливо, вона вважатиме за необхідне змінити свою практику і скорегувати свої правила, якщо виявиться, що внесення змін до механізму і процедури її функціонування необхідно для того, щоб більш ефективно гарантувати принципи і цінності, які є «спільною спадщиною народів» Європи. З метою рішуче відстоювати основні цінності Ради Європи – демократію, верховенство права та права людини.

⁷ Resolution 2287 (2019) Strengthening the decision-making process of the Parliamentary Assembly concerning credentials and voting. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=27980&lang=en>

Асамблея позитивно оцінює матеріали, представлені її парламентськими делегаціями і політичними групами в контексті роботи Спеціального комітету з питання ролі та місії Парламентської асамблеї, створеної Бюро в грудні 2017 року, які свідчать про підтримку делегаціями та політичними групами основоположних цінностей та принципів Ради Європи, їх популяризацію, захист, а також моніторинг їх дотримання державами-членами. Асамблея задоволена підтримкою, яку отримала існуюча наглядова система, що розвивається Асамблеєю протягом більше 25 років для забезпечення поваги державами-членами принципів і цінностей Ради Європи, а також дотриманням статутних обов'язків і зобов'язань.

Асамблея бере до уваги рішення, прийняте Комітетом міністрів Ради Європи на його 129-й сесії (Гельсінкі, 17 травня 2019 року) «Спільна відповідальність за демократичну безпеку в Європі – забезпечення поваги прав та обов'язків, принципів, стандартів і цінностей». Вона схвалює те, що Комітет міністрів позитивно відреагував на її заклик активізувати політичний діалог між Комітетом міністрів та Парламентською асамблеєю, а також визнання нагальною потребою розвиток синергетичної взаємодії та координації дій двох статутних органів з урахуванням повноважень кожного з них. У зв'язку з цим, Асамблея схвалює підтримку Комітетом міністрів Резолюції 2277 (2019) та Рекомендації 2153 (2019) «Роль та місія Парламентської асамблеї: основні виклики у майбутньому» пропозиції заснувати спільну процедуру реагування, яка може бути ініційована Парламентською асамблеєю, Комітетом міністрів або Генеральним секретарем, з метою розширення «можливостей організації більш ефективно реагувати в ситуаціях, коли одна з держав-членів порушує свої статутні обов'язки і не дотримується основоположних принципів та цінностей, які відстоює Рада Європи». Зі свого боку, Асамблея твердо має намір у найкоротші терміни втілити цю пропозицію в життя.

Асамблея нагадує, що, згідно з положеннями її Регламенту (Правил процедури) і в повній відповідності до Статуту Ради Європи, термін повноважень делегацій національних парламентів в Асамблеї починається з відкриття чергової сесії, на якій були затверджені їх повноваження.

Беручи до уваги рішення, прийняте Комітетом міністрів в Гельсінкі, а також виняткові обставини, які призвели до його прийняття, Асамблея постановляє, відступаючи від статей 6.1 (останнє речення) і 6.3 свого Регламенту (Правил процедури), стосовно представлення повноважень національних делегацій Голові Асамблеї та їх затвердження Асамблеєю, а також статті 11.3 про формування делегацій після парламентських виборів, запросити парламенти держав-членів Ради Європи, які не були представлені делегацією в Асамблеї, подати повноваження своїх представників та заступників представників на червневій частині сесії Асамблеї 2019 року. Ці повноваження виносяться на затвердження Асамблеєю на наступному після їх подання засіданні.

Асамблея нагадує, що згідно зі статтею 10.1 свого Регламенту (Правил процедури) вона може постановити прийняти колективні заходи щодо своїх членів, анулювавши або призупинивши права, пов'язані з участю та / або представництвом в заходах Ради Європи / або її органах, в разі недотримання або порушення положень її Регламенту (Правил процедури), або Статуту Ради Європи в контексті процедури оскарження, або перегляду повноважень національних делегацій на процедурних або інших істотних підставах.

Асамблея нагадує, що права членів на участь або представництво в заходах Асамблеї та її органах, які можуть бути анульовані або призупинені Асамблеєю, що не зазначені в Регламенті (Правилах процедури) Асамблея, приймаючи резолюцію з питання оскарження або перегляду повноважень, повинна визначити, які саме права можуть бути порушені. Однак для забезпечення цілісності внутрішнього правового механізму Організації, Асамблея в своїх рішеннях повинна і надалі діяти відповідно до Статуту Ради Європи і належним чином враховувати відповідні рішення, прийняті Комітетом міністрів. Тому для забезпечення дотримання права та обов'язків держав-членів бути представленими та брати участь в обох статутних органах Ради Європи Асамблея постановляє доповнити статтю 10 свого Регламенту (Правил процедури), додавши після статті 10.1 наступне роз'яснення: «Права членів голосувати, виступати та бути представленими в Асамблеї та її органах, які не можуть

призупинятися і не анулюються в контексті оскарження або перегляду повноважень».

Асамблея вважає, що питання про внесення в її Регламент (Правила процедури) доповнень, що передбачають можливість порушення процедури оскарження на істотних підставах повноважень окремих членів національних делегацій, заслуговує додаткового розгляду.

Асамблея постановляє, що зміни в її Регламенті (Правилах процедури), викладені в цій Резолюції, вступають в силу з моменту її прийняття.

Резолюція 2289 (2019) від 25 червня 2019 р. «Стамбульська конвенція про запобігання насильству стосовно жінок: досягнення та виклики»⁸

Насильство щодо жінок є злочином. Це одне з найбільш поширених порушень прав людини, одна з форм дискримінації на гендерному ґрунті та прояв глибоко вкоріненої нерівності між жінками і чоловіками, що відбувається незалежно від соціального статусу винного або жертви і жодна країна не застрахована від цього зла.

Насильство щодо жінок не може бути виправдано або обґрунтовано ні за яких обставин.

Третина всіх жінок в Європейському Союзі кажуть про те, що після досягнення 15 років вони принаймні одного разу зазнали насильства (психологічного або фізичного) на гендерному ґрунті.

Для боротьби з цим лихом необхідна координація дій на політичному, законодавчому та інституційному рівні. Свого часу Парламентська асамблея рішуче підтримала ідею розробки Конвенції Ради Європи про запобігання і припинення насильства щодо жінок та домашнього насильства (далі - Стамбульська конвенція»). Асамблея закликає підписати, ратифікувати та застосовувати її. Її парламентська кампанія «Жінки, вільні від насильства» та доповідачі з питань насильства стосовно жінок зіграли важливу роль в популяризації Конвенції. Ця кампанія стала

⁸ Resolution 2289 (2019) The Istanbul Convention on violence against women: achievements and challenges. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28017&lang=en>

корисним форумом для обміну досвідом і перспективними методами роботи, а також для поширення практичних інструментів боротьби з насильством щодо жінок.

Асамблея ще раз заявляє про свою рішучу підтримку Стамбульської конвенції, яка залишається найбільш прогресивним і повним міжнародно-правовим документом з питання запобігання та припинення насильства стосовно жінок і домашнього насильства. У Конвенції встановлені високі стандарти і застосовується комплексний підхід, орієнтований на запобігання, захист жертв, переслідування винних та здійснення комплексних заходів. У ній також популяризується ідея гендерної рівності та ставляться під сумнів гендерні стереотипи. Організація Об'єднаних Націй назвала її «золотим стандартом» та застосовує її як еталон.

Сьогодні Стамбульську конвенцію ратифікували 34 держави-члена Ради Європи і підписали ще 11 держав і Європейський Союз.

Конвенція відкрита для держав, які не є членами Ради Європи, і є потужним інформаційно-пропагандистським інструментом. Незважаючи на те, що вона була розроблена в Європі, ряд регіональних організацій використовують її для вироблення власної політики і формування правової бази.

Асамблея рішуче підтримує роботу, проведену Спеціальним доповідачем Організації Об'єднаних Націй, з питання про насильство щодо жінок, його причини та наслідки, особливо розпочату роботу з координації функціонування регіональних механізмів в цій сфері.

Для забезпечення дотримання регіональних і міжнародних стандартів на національному та міжнародному рівні, а також посилення позитивного ефекту дуже важливе значення мають співробітництво та партнерські відносини між різними регіональними і міжнародними механізмами, створеними для просування та відстоювання прав жінок і боротьби з насильством по відношенню до жінок. Асамблея схвалює готовність Фінляндії та Франції як голів Комітету міністрів, а також готовність раніше головуєчих країн зробити боротьбу з насильством щодо жінок одним з пріоритетів і активізувати зусилля із забезпечення ратифікації Конвенції.

Моніторинг виконання Стамбульської конвенції проводиться Групою експертів з дій проти насильства стосовно жінок і домашнього насильства, яка вже завершила первинну оцінку ситуації в Австрії, Албанії, Данії, Монако, Португалії, Туреччині, Чорногорії і Швеції. Процедури оцінки ситуації в Італії, Нідерландах, Сербії, Фінляндії та Франції будуть завершені найближчим часом. Асамблея високо оцінює діяльність і досягнення Групи. Держави, де проводився моніторинг, позитивно відреагували на пропозиції, сформульовані в доповідях.

Асамблея нагадує, що участь парламентів в моніторингу передбачено статтею 70 Стамбульської конвенції, як на національному рівні, так і на рівні Асамблеї. Асамблея схвалює співпрацю Групи з парламентаріями в ході її оціночних візитів.

Асамблея вважає, що Стамбульська конвенція, вже має позитивні результати. Конвенція сприяла підвищенню рівня інформованості жертв, а також підвищення обізнаності суспільства в цілому щодо нагальної потреби запобігання та припинення насильства стосовно жінок і домашнього насильства. У кількох державах-членах Ради Європи в національне законодавство були включені нові законодавчі стандарти. Дискусії щодо можливої ратифікації Конвенції призвели до обговорення проблеми насильства стосовно жінок, його масштабів і наслідків для жертв, а також до обговорення питання про необхідність боротися з ним, щоб врятувати життя людей. Важливим інструментом для усунення перешкод, стало спеціальне навчання професійних юристів і співробітників поліції.

Асамблея не задоволена тим, що проблеми затримують приєднання деяких держав до Конвенції або перешкоджають її застосування Договірними Сторонами. Найчастіше існує значний розрив між наявністю закону і його застосуванням.

Спостерігається також відсутність даних, координації та ресурсів, що може затримати відповідні перетворення у країнах-членах Ради Європи на законодавчому та політичному рівні. Опоненти Стамбульської конвенції намагаються довести, що вона є посяганням на сімейні цінності. Таке помилкове сприйняття і навмисне спотворення в політичних цілях ставлять під сумнів корисність Конвенції і знижують її високий потенціал.

Асамблея посилається на свою Резолюцію 2274 (2019) «Звільнити парламенти від сексизму та сексуальних домагань», а також на Рекомендацію Комітету міністрів (2019) «Запобігання сексизму та боротьба з ним», і підкреслює важливість доповнення Стамбульської конвенції заходами, спрямованими змінити умонастрої і відмовитися від згубних гендерних стереотипів, а також припинення різних видів насильства стосовно жінок.

У світлі цих міркувань Асамблея закликає держави-члени Ради Європи:

1) підписати і ратифікувати Стамбульську конвенцію, якщо цього ще не зроблено;

2) негайно починати виконувати Конвенцію, беручи до уваги коментарі, висновки і пропозиції Групи, сформульовані в початкових оціночних доповідях, а також в рекомендаціях, прийнятих Комітетом міністрів;

3) співпрацювати з Групою, залучаючи національні парламенти при підготовці доповіді про країни для Групи, а також при підготовці наступних заходів;

4) активно підтримувати і популяризувати Стамбульську конвенцію на національному та міжнародному рівні, а також боротися з перекручуваннями та дезінформацією щодо Конвенції;

5) здійснювати інформаційно-пропагандистські заходи стосовно всіх форм насильства щодо жінок, щоб сприяти зміні умонастроїв і стереотипів;

6) зміцнити служби, які надають допомогу жертвам насильства на гендерному ґрунті;

7) в повній мірі використовувати інструменти, що надаються в рамках інтернет-курсу «Насильство щодо жінок і домашнє насильство», організованого під егідою програми Ради Європи «Правозахисна підготовка юристів», для забезпечення того, щоб фахівці, які працюють на кожному етапі правового ланцюжка, були знайомі з положеннями Стамбульської конвенції;

8) організувати або посилити професійну підготовку всі юристів та фахівців профільних неюридичних професій, що працюють із жертвами насильства;

Асамблея пропонує Європейському Союзу прискорити приєднання держав–членів до Стамбульської конвенції.

Асамблея також закликає держави, які не входять до Ради Європи, розглянути можливість приєднання до Конвенції.

Асамблея закликає національні парламенти:

1) активно брати участь в процедурі моніторингу виконання Конвенції;

2) провести заходи для обговорення висновків і пропозицій, наявних в оціночних доповідях Групи і рекомендаціях Комітету міністрів, що стосуються їх країн;

3) активізувати зусилля з пропаганди досягнень і користі Стамбульської конвенції, щоб усунути неправильні уявлення щодо Конвенції;

4) активно популяризувати Стамбульську конвенцію на національному, регіональному та міжнародному рівні;

5) підтримувати діяльність Парламентської кампанії «Жінки, вільні від насильства», щоб знайти практичні рішення, що дозволять покласти край насильству щодо жінок і побутового насильства;

6) підтримати ініціативу «Не в моєму парламенті» (#NotInMyParliament), спрямовану на запобігання та припинення сексизму, домагань і насильства стосовно жінок в парламентах, та застосувати рекомендації наведені в Резолюції 2274 (2019).

Асамблея постановляє вивчити можливості розширення її співпраці з Групою та Комісією Ради Європи з питань гендерної рівності, щоб оцінити виконання Конвенції. Асамблея також постановляє активізувати зусилля з метою мобілізації парламентаріїв для підтримки Стамбульської конвенції.

Асамблея постановляє налагодити партнерські відносини і співробітництво з іншими парламентськими мережами з метою популяризації Стамбульської конвенції. Асамблея також постановляє розглянути питання про активізацію діалогу і співпраці з неурядовими організаціями, «низовими» структурами, представниками громадянського суспільства та науковими колами, які активно займаються питаннями запобігання та припинення насильства стосовно жінок.

Резолюція 2295 (2019) від 27 червня 2019 р. «Припинити насильство стосовно дітей–мігрантів та випадків їх експлуатації»⁹

Серед мігрантів, які прибувають до Європи з 2015 року, багато дітей та багато хто з них – це діти без батьківського супроводу. Діти мігрують, намагаючись уникнути насильства, збройних конфліктів, переслідування, наслідків зміни клімату та стихійних лих, а також бідності. Багато молоді залишають будинки в пошуках можливостей для роботи або навчання. В деяких випадках діти залишають домівки для того, щоб уникнути примусового шлюбу, операцій на жіночих статевих органах або гендерного насильства, або примусового призову в армію.

Парламентська асамблея стурбована серйозними загрозами, з якими стикаються діти–мігранти на шляху до Європи, а також перешкодами в процедурах, які обмежують легальні можливості для міграції в Європу та штовхають дітей на ризик опинитися в руках контрабандистів та торговців людьми.

Асамблея нагадує про свою Рекомендацію 2117 (2017) та Резолюцію 2195 (2017) «Доброзичливе ставлення до дітей–мігрантів без супроводу дорослих, зважаючи на вік», Резолюцію 2136 (2016) «Гармонізація законодавства щодо захисту неповнолітніх без супроводу дорослих в Європі», Резолюцію 2128 (2016) «Насильство стосовно мігрантів» і Резолюцію 2174 (2017) «Правозахисні наслідки заходів, прийнятих в Європі у зв'язку з транзитом мігрантів через Середземне море», в яких розглядаються конкретні питання, пов'язані з порушенням прав дітей–мігрантів. Асамблея висловлює співчуття з приводу того, що багато європейських країн, які підписали Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про права дитини, продовжують порушувати свої зобов'язання, не забезпечуючи належного захисту для дітей–мігрантів та не гарантуючи їх права.

Держави–члени Ради Європи зобов'язані дотримуватися принципів Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини, зокрема принцип найвищого інтересу дитини, та слідкувати, щоб процедура встановлення інтересів дитини була

⁹ Resolution 2295 (2019) Stop violence against, and exploitation of, migrant children. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28060&lang=en>

закріплена законодавчо і застосовувалася стосовно кожної дитини–мігранта.

Асамблея наголошує, що місцеві та регіональні органи влади несуть велику відповідальність за забезпечення необхідного захисту дітей–мігрантів в місцях прибуття, а також доступу до своїх прав і до сприятливих для дітей процедур, про що йдеться в Резолюції 428 (2018) Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи.

Асамблея вкотре наголошує, що вона засуджує застосування «силових» методів, а саме: позбавлення дітей–мігрантів свободи, та використання інвазивних методів під час здійснення процедур перевірки віку, які можуть згубно позначитися на фізичному, емоційному та психічному розвитку дітей. Вона схвалює діяльність в рамках парламентської кампанії «Припинити практику позбавлення дітей волі під час імміграції», яка спрямована домогтися застосування методів, не пов'язаних з позбавленням волі в процесі імміграції, і закликає керуватися цілісним підходом під час перевірки віку.

Асамблея переконана в необхідності прийняття урядами держав–членів Ради Європи загальної стратегії боротьби з насильством стосовно дітей–мігрантів в усіх його формах, і забезпечити комплексний захист їх прав. Така стратегія повинна включати в себе пропозиції щодо забезпечення безпечного та легального потрапляння дітей–мігрантів в треті країни, щоб скоротити ризики, пов'язані з торгівлею людьми та насильством.

Асамблея закликає держави–члени Ради Європи з метою запобігання будь–яких випадків насильства стосовно дітей–мігрантів, зокрема:

1) стосовно заходів законодавчих характеру:

1.1) створити канали для безпечної легальної і впорядкованої міграції, а саме: гнучкі, оперативні та ефективні процедури возз'єднання сімей, збільшити квоти для поселення мігрантів та надавати візи на гуманітарних підставах, зміцнюючи таким чином гарантії для дітей та членів їх сімей;

1.2) забезпечити відповідність національного законодавства міжнародним стандартам захисту дітей–мігрантів, зокрема,

заборонити позбавлення волі, враховувати інтереси дитини і право дітей брати участь в прийнятті рішень стосовно їх подальшої долі;

1.3) підтримати розробку заходів для дітей-мігрантів, які не передбачають позбавлення свободи, такі як сімейний догляд та самостійне проживання з обов'язковим інформуванням відповідних органів, а також скласти чітку програму припинення практики позбавлення дітей волі внаслідок міграції;

1.4) надати дітям-мігрантам юридичні гарантії доступу до процедур надання притулку, а також забезпечити надання дітям зрозумілою, відповідної їхньому віку інформації щодо можливостей отримання притулку та інших прав;

1.5) забезпечити, щоб національне законодавство передбачало захист дітей-мігрантів від всіх форм експлуатації та надання дітям, які стали жертвами експлуатації та насильства, статусу жертв злочинів;

1.6) забезпечити, щоб в національному законодавстві були заборонені інвазивні методи оцінки віку;

1.7) забезпечити створення механізмів, що дозволяють дітям-мігрантам повідомляти про випадки насильства;

1.8) забезпечити, щоб в національному законодавстві було закріплено принцип необхідності керуватися інтересами дитини та щоб процедура визначення інтересів дитини була закріплена законодавчо і застосовувалася стосовно кожної дитини-мігранта;

1.9) парламентам тих держав-членів, які не зробили цього, - підписати та ратифікувати Міжнародну конвенцію про захист прав всіх працюючих мігрантів та членів їх сімей, конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми і про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція).

Асамблея пропонує Раді Європи разом з Європейським Союзом та Європолом розробити уніфіковану систему реєстрації дітей-мігрантів без супроводу дорослих, які потрапляють до Європи, щоб гарантувати їх права та обов'язки.

Асамблея закликає Європейський парламент переглянути адресну підтримку Європейського Союзу та питання передачі управління міграційними потоками третім країнам, щоб

забезпечити захист дітей–мігрантів від нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження, насильства та експлуатації.

Рекомендація 2160 (2019) від 27 червня 2019 р. «Припинити насильство стосовно дітей–мігрантів та випадків їх експлуатації»¹⁰

Парламентська асамблея посилається на свою Резолюцію 2295 (2019) «Припинити насильство стосовно дітей–мігрантів та випадків їх експлуатації» та схвалює роботу, виконану Радою Європи в рамках свого Плану захисту дітей–біженців та мігрантів в Європі, розробленого згідно з рекомендаціями, в яких наявні тематичні доповіді Спеціального представника Генерального секретаря з питань міграції та справ біженців. А також у розділі, що стосується запобігання насильству, торгівлі та експлуатації дітей–мігрантів та реагування на такі випадки.

Асамблея визнає, що робота, виконана Лансаротським комітетом з моніторингу виконання Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція), та надання європейським країнам підтримки в прийнятті законодавства та здійсненні заходів щодо запобігання сексуального насильства стосовно дітей, захисту жертв насильства, зокрема, дітей–мігрантів, та переслідування винних. Асамблея схвалює Спеціальну доповідь Лансаротського комітету на тему «Захист дітей, які постраждали від сексуальної експлуатації та сексуального насильства в умовах кризи біженців».

Асамблея схвалює роботу моніторингового механізму Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми та Групи експертів з питань протидії торгівлі людьми, спрямовану на виконання державами–членами зобов'язань, пов'язаних з наданням жертвам торгівлі людьми, зокрема, дітям–мігрантам, прав, зокрема, права на те, щоб вважатися жертвою, права на захист та права на отримання допомоги.

Асамблея також підтримує роботу Спеціального комітету з прав дитини Ради Європи, зокрема, в проведенні кампанії «Покласти край позбавленню волі дітей–мігрантів», і схвалює

¹⁰ Recommendation 2160 (2019) Stop violence against, and exploitation of, migrant children. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=28061&lang=en>

розробку керівництва з питань забезпечення прав дитини та гарантій щодо міграції.

Асамблея закликає Комітет міністрів:

1) якомога швидше прийняти керівництво з питань опіки та оцінки віку, щоб забезпечити належні гарантії для дітей–мігрантів, і пропонує Комітету та іншим профільним органам Ради Європи поширювати їх серед держав–членів;

2) доручити Керівному комітету з прав людини розглянути можливість розробки європейських стандартів для центрів прийому дітей–мігрантів відкритого типу;

3) закликати держави–члени, які є Сторонами Лансаротської конвенції, прийняти, якщо цього ще не зроблено, заходи щодо виконання рекомендацій, наявні в спеціальній доповіді Лансаротського комітету «Захист дітей, які постраждали від сексуальної експлуатації та сексуального насильства в умовах кризи біженців».

II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Директива (Євросоюз) 2019/904 Європейського Парламенту та Ради від 5 червня 2019 року про зменшення впливу окремих пластикових виробів на довкілля¹¹

Завданнями цієї Директиви є запобігання та зменшення негативного впливу окремих пластикових виробів на довкілля, зокрема, водне середовище та здоров'я людини, а також сприяння переходу до кругової економіки за допомогою інноваційних та стійких бізнес-моделей, продуктів і матеріалів, що також сприятиме ефективному функціонуванню внутрішнього ринку держав-членів ЄС без шкідливого впливу на довкілля. Директива містить додаток із переліком пластикових виробів одноразового використання, виготовлених з оксорозкладаного пластику та риболовних знарядь, що містять пластик.

Директива передбачає необхідні заходи, що мають бути вжиті державами-членами для досягнення скорочення споживання пластикових виробів одноразового використання, перерахованих у частині А додатку, відповідно до загальних цілей політики у сфері скорочення відходів в рамках Союзу.

Ця Директива має вищу силу ніж Директиви 94/62/ЄС та 2008/98/ЄС, та є пріоритетною для застосування державами-членами.

До 3 липня 2021 року держави-члени повинні підготувати звіт із описом заходів, що були здійсненні відповідно до цієї Директиви, та направити його до Комісії, а також оприлюднити. Держави-члени повинні інтегрувати заходи, викладені в додатку до Директиви, в національні плани або програми дій із збереження довкілля.

Держави-члени не мають права випускати на свій внутрішній ринок пластикові вироби, перелічені у частині В додатку до Директиви.

¹¹ Directive (EU) 2019/904 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L0904&from=EN>

Держави–члени повинні забезпечити запровадження схем розширеної відповідальності виробників для всіх пластмасових виробів, перелічених у частині Е додатку до Директиви, які розміщуються на ринку держави–члена відповідно до статей 8 та 8а Директиви 2008/98/ЄС.

Парламент та Рада нагадують державам–членам про необхідність вживати заходи для забезпечення роздільного збору пластикового сміття та його переробки в обов’язковому порядку.

Ця Директива набуває чинності на двадцятий день після її опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Регламент (Євросоюз) 2019/941 Європейського Парламенту та Ради від 5 червня 2019 року про попередження ризику в електроенергетичній сфері та скасування Директиви 2005/89/ЄС¹²

Регламент встановлює правила співпраці між державами–членами з метою запобігання кризам в електроенергетичній сфері на основі принципів солідарності та прозорості, в повній мірі враховуючи вимоги конкурентного внутрішнього ринку електроенергії.

Держави–члени мають якнайшвидше, але не пізніше 5 січня 2020 року, покласти відповідні повноваження в сфері запобігання кризовим явищам в електроенергетичній сфері на національні урядові чи регуляторні органи. Дані органи будуть відповідальними за виконання завдань, передбачених цим Регламентом, зокрема, здійснювати оцінку всіх відповідних ризиків, пов’язаних із безпекою постачання електроенергії на національному рівні відповідно до правил, встановлених цим Регламентом та Розділом IV Регламенту (Євросоюз) 2019/943, розробляти сценарії розвитку можливої кризи в галузі електроенергії та методології їх вирішення (прогнозовані небезпеки, рідкісні та надзвичайні небезпеки, випадкові небезпеки, надзвичайні ситуації, включаючи наслідки хімічних атак та дефіцит палива, взаємодія та кореляція ризиків через кордони, моделювання сценаріїв одночасної міжнаціональної

¹² Regulation (EU) 2019/941 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on risk-preparedness in the electricity sector and repealing Directive 2005/89/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R0941&from=EN>

енергокризи тощо) та звітувати про його виконання на національному та міжнародному рівні.

На основі розроблених національних сценаріїв компетентні органи держав–членів Союзу узгоджено готують плани та методи співпраці у запобіганні енергокризи на міжнародному рівні.

Цей Регламент скасовує Директиву 2005/89/ЄС.

Цей Регламент набирає чинності на двадцятий день після її опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Регламент (ЄС) 2019/942 Європейського Парламенту та Ради від 5 червня 2019 року про створення Агентства Європейського Союзу зі співробітництва регулюючих органів в енергетичній сфері¹³

Цим Регламентом створюється Агентство Європейського Союзу зі співробітництва регулюючих органів в енергетичній сфері (далі – Агентство). Метою Агентства є надання допомоги регулюючим органам, зазначеним у статті 57 Директиви (ЄС) 2019/944 і статті 39 Директиви 2009/73/ЄС, у виконанні на рівні Союзу завдань в енергетичній сфері, які виконуються в державах–членах, і за необхідності координувати їх діяльність, а також здійснювати посередництво і погоджувати розбіжності між ними відповідно до статті 6 (10) Регламенту. Агентство також повинно робити внесок в створення високоякісної загальної практики регулювання і нагляду в сфері енергетики, сприяючи тим самим послідовному, ефективному і дієвому застосуванню законодавства Союзу для досягнення кліматичних і енергетичних цілей ЄС.

Агентство має надавати рекомендації до Європейського парламенту, Ради та Комісії з будь–якого питання, що стосується мети його діяльності. За запитом Агентства регулюючі органи, такі як Європейська мережа операторів системи передачі електроенергії (далі – Мережа), Мережа газу, регіональні координаційні центри, ЄЕК ООН, оператори систем передачі і призначені оператори ринку електроенергії. Перелічені органи зобов'язані надати

¹³ Regulation (EU) 2019/942 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 establishing a European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R0942&from=EN>

Агентство інформацію, необхідну для виконання його завдань згідно з цим Регламентом.

Агентство має право використовувати конфіденційну інформацію, отриману відповідно до цього Регламенту, виключно для цілей виконання завдань, покладених на нього цим Регламентом.

Агентство забезпечує необхідний захист даних щодо всієї отриманої інформації відповідно до статті 41 Регламенту. Агентство повино контролювати виконання завдань Мережею для електроенергії відповідно до статті 32 Регламенту (ЄС) 2019/943, Мережею газу відповідно до статті 9 Регламенту (ЄС) № 715/2009 та ЄЕК ООН. У відповідності зі своєю програмою роботи, на прохання Комісії або за власною ініціативою, Агентство може видавати рекомендації, щоб допомогти регулюючим органам та учасникам ринку в обміні передовим досвідом. Агентство забезпечує структуру, в рамках якої регулюючі органи можуть співпрацювати для забезпечення ефективного прийняття рішень з транскордонних питань.

Агентство, серед іншого, бере участь в розробці електронних мережевих кодів відповідно до статті 59 Регламенту (ЄС) 2019/943 і статті 6 Регламенту (ЄС) № 715/2009, а також керівних принципів, згідно зі статтею 61 (6) цього Регламенту.

Цей Регламент скасовує Регламент (ЄС) № 713/2009.

Регламент набирає чинності на двадцятий день після його опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Директива (Євросоюз) 2019/997 Європейського Парламенту та Ради від 18 червня 2019 року про створення Свідоцтва ЄС про повернення та скасування Рішення 96/409/СЗППБ¹⁴

Директива встановлює правила, форму, строки та порядок отримання Свідоцтва ЄС про повернення (далі – Свідоцтва).

Держави–члени видають Свідоцтво громадянам третіх країнах (не членів ЄС), закордонні паспорти чи проїзні документи яких

¹⁴ Council Directive (EU) 2019/997 of 18 June 2019 establishing an EU Emergency Travel Document and repealing Decision 96/409/CFSP. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L0997&from=EN>

були втрачені, викрадені або знищені, або не можуть бути отримані іншим чином протягом розумного строку в порядку, встановленому статтею 4 цієї Директиви.

Свідоцтво ЄС про повернення – це проїзний документ, який видається державою–членом ЄС громадянам третьої країни на одну поїздку до держави–члена ЄС, на вимогу такого громадянина або, як виняток, для транзитного перетинання кордону держави–члена ЄС до місця призначення за межами Союзу. Держави–члени можуть також прийняти рішення про видачу Свідоцтва іншим одержувачам згідно статті 7 цієї Директиви.

Рішення (ЄС) 96/409/СЗППП втрачає чинність зі спливом 36 місяців після прийняття додаткових технічних умов до цієї Директиви (стаття 9 Директиви).

Ця Директива набирає чинності на двадцятий день після її опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Директива (Євросоюз) 2019/1024 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року про відкриті дані та повторне використання інформації державного значення¹⁵

З метою сприяння використанню відкритих даних та стимулюванню інновацій у продуктах та послугах щодо забезпечення доступу до відкритих даних, ця Директива встановлює мінімальні правила щодо повторного використання:

(а) документів, що зберігаються в базах даних державних органів держав–членів, які не містять конфіденційної інформації;

(б) документів, що зберігаються в базах даних державних підприємств держав–членів, які не містять конфіденційної інформації.

Директива встановлює вимоги до порядку, форми, строків та інших правил отримання вище названої інформації в державах–членах Союзу.

¹⁵ Directive (EU) 2019/1024 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on open data and the re-use of public sector information. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L1024&from=EN>

Використання отриманої інформації згідно цієї Директиви може здійснюватись як для некомерційних, так і для державних цілей за умови дотримання прав інтелектуальної власності.

Директива передбачає безкоштовне повторне використання інформації тим самим запитувачем, проте з нього може бути стягнуто окремі витрати, понесені для відтворення, надання та вжиття технічних заходів із захисту інформації, що має конфіденційний характер.

Ця Директива набирає чинності на двадцятий день після опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Регламент Ради 2019/1111 від 25 червня 2019 року про юрисдикцію, визнання та виконання рішень у сімейних справах, справах про батьківську відповідальність та про міжнародне викрадення дітей¹⁶

Цей Регламент застосовується до цивільних справах про розлучення та визнання шлюбу недійсним, обмеження або позбавлення батьківських прав, притягнення батьків до відповідальності за невиконання батьківських обов'язків, право опіки та піклування, патронат, влаштування дитини на постійне або тимчасове перебування у відповідні установи опіки та піклування, застосування інших заходів для захисту прав та інтересів дитини.

Регламент визначає порядок та методи співпраці у вище зазначених сферах.

Регламент не поширює свою дію на немайнові відносини батьків і дітей, прийняття рішень про усиновлення, визначення ім'я та прізвища дитини, емансипацію, вжиття заходів внаслідок вчинення злочину дитиною.

Регламент (ЄС) № 2201/2003 втрачає чинність з 1 серпня 2022 року.

Регламент набирає чинності на двадцятий день після опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

¹⁶ Council Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction, the recognition and enforcement of decisions in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, and on international child abduction. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1111&from=EN>

Цей Регламент підлягає повному застосуванню з 1 серпня 2022 року, за винятком статей 92, 93 та 103, які набувають чинності 22 липня 2019 року.

Директива (Євросоюз) 2019/1152 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року про створення прозорих та передбачуваних умов праці в Європейському Союзі¹⁷

Метою цієї Директиви є покращення умов праці шляхом сприяння більш прозорій та передбачуваній офіційній зайнятості населення ЄС. Умови праці мають ґрунтуватись на основоположних правах та свободах, що належать кожному працівнику, який працює на основі трудового контракту або на інших умовах, що визначені законодавством кожної держави-члена, колективним договором чи практикою (в тому числі судовою).

Держави-члени мають право обмежити дію цієї Директиви, а саме глави 3, зокрема, щодо державних службовців, що працюють в службах надзвичайних ситуацій, збройних силах, органах поліції, прокуратурі, слідчих та інших правоохоронних органах. Ця Директива також не застосовується до працівників, що найняті фізичними особами як роботодавцями без реєстрації як суб'єктів підприємницької діяльності, моряків та рибалок за умови відповідного застереження державою-членом.

Держави-члени повинні забезпечити та контролювати виконання роботодавцями обов'язку щодо інформування найманих працівників про всі аспекти трудової діяльності згідно їх посади (умов праці, робочий час, завчасне попередження про ненормований робочий день, трудовий розпорядок, посадова інструкція, право на відпустку та лікарняний і т.д.).

Держави-члени зобов'язані створити загальнодоступні, чіткі, безкоштовні та легкодоступні бази та інформаційні платформи про національне трудове законодавство та міжнародні стандарти в цій сфері, адміністративну, дисциплінарну та іншу відповідальність

¹⁷ Directive (EU) 2019/1152 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on transparent and predictable working conditions in the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L1152&from=EN>

працівників та роботодавців за порушення трудового законодавства.

Держави–члени повинні вжити передбачених заходів на виконання цієї Директиви до 1 серпня 2022 року.

Ця Директива набирає чинності на двадцятий день після її опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Регламент (Євросоюз) 2019/1238 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року про загальноєвропейську систему з персонального пенсійного страхування (ЗППС)¹⁸

Цей Регламент встановлює єдині правила щодо створення, порядку реєстрації та нагляду за системою загальноєвропейського персонального пенсійного страхування (далі – ЗСППС). Вона має доповнювати існуючі національні пенсійні системи у країнах Європейського Союзу.

Метою формування такої системи є створення основ єдиного європейського приватного ринку пенсій. ЗСППС включає в себе нову добровільну схему накопичення коштів на випадок виходу на пенсію, що стає все більш розповсюдженою у Європі. Цей продукт зможе принести вигоду тим, хто самостійно заощаджує, працюючи на території Європи, шляхом додаткового страхування до існуючих національних продуктів з пенсійного страхування.

Введення в дію ЗСППС дозволить зняти тиск з національних систем соціального забезпечення та передбачить зменшення різниці між кількістю пенсіонерів та працездатними особами.

Цей Регламент набирає чинності на двадцятий день після опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Акти ЄС, що зазначені у статтях 28, 30, 33, 36, 37, 45 та 46 Регламенту підлягають до застосування через 12 місяців після опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

¹⁸ Regulation (EU) 2019/1238 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on a pan-European Personal Pension Product (PEPP). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1238&from=EN>

ІІІ. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Корбан проти України» від 4 липня 2019 року (заява № 26744/16)¹⁹

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 3 «Заборона катування»;

ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканість».

Обставини справи

Заявник, Геннадій Корбан, з 19 березня 2014 по 24 березня 2015 року займав посаду заступника Голови – керівника апарату Дніпропетровської обласної державної адміністрації. В липні 2015 року він став лідером нової політичної партії «Укроп».

Справа стосувалась арешту заявника після відкриття щодо нього чотирьох кримінальних проваджень.

У перших двох провадженнях заявник підозрювався у викраденні посадової особи.

В серпні 2015 року третє кримінальне провадження було відкрито за підозрою у незаконному привласненні коштів благодійного фонду.

В жовтні 2015 року четверте відкрите кримінальне провадження стосувалося скарг члена виборчої комісії на телефонні погрози заявника.

У контексті перших трьох проваджень 31 жовтня 2015 року заявника було затримано в його будинку підрозділом спецназу. Заявника затримали без ухвали суду на три дні.

Після спливу триденного строку, 3 листопада 2015 року заявник постав перед судом, і надалі його звільнили в залі суду. Відразу після цього заявника було знову негайно затримано у зв'язку з відкриттям четвертого кримінального провадження.

¹⁹ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF KORBAN v. UKRAINE (Application № 26744/16). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-195259>

Наступні сім місяців заявник почергово перебував під вартою та домашнім арештом.

7 грудня 2015 року заявника було доставлено до лікарні, де він залишився на стаціонарному лікуванні через гіпертонічний криз, гострий коронарний синдром та нестабільну стенокардію. 25 грудня 2015 року заявника доставили до Інституту ім. Амосова для медичного обстеження. Цього ж дня заявникові було проведено термінове оперативне втручання на серці. О 22 годині 15 хвилин цього ж вечора слідчий намагався вручити заявникові копію клопотання про зміну запобіжного заходу з домашнього арешту на тримання під вартою. Заявник відмовився від ознайомлення, зважаючи на слабкість, пізній час і відсутність адвокатів.

26 грудня 2015 року о 9 годині ранку слідчий суддя розпочав судове засідання щодо розгляду клопотання слідчого про зміну заявникові запобіжного заходу. Сторона захисту стверджувала, що заявник перебуває у післяопераційному стані і його лікування буде тривати від 7 до 10 днів. Слідчий наполягав на відсутності перешкод для прибуття заявника до суду.

Об 11 годині 47 хвилин суддя оголосив перерву в судовому засіданні до 15 години і зобов'язав заявника прибути на розгляд клопотання.

О 15 годині 7 хвилин заявника було доставлено до суду на інвалідному візку.

О 17 годині 21 хвилині суд задовольнив клопотання сторони захисту провести судово-медичну експертизу та з'ясувати, чи може заявник брати участь у судових засіданнях. Справу було відкладено до 20 години 30 хвилин.

О 20 годині 30 хвилин суддя продовжив слухання справи за відсутності заявника. Відповідно до тверджень сторони захисту стан здоров'я заявника погіршився. Оскільки судово-медична експертиза виконана не була, суддя оголосив перерву в судовому засіданні до 9 години 30 хвилин 27 грудня 2015 року.

26 грудня 2015 року на запит сторони захисту лікар Інституту вказав, що заявник потребує післяопераційного лікування в умовах стаціонару та спостереження кардіолога; лікар зазначив, що складно відповісти, чи може заявник брати участь у судових засіданнях. Того ж дня на аналогічний запит слідчого лікарі

Інституту надали відповідь, що стан здоров'я заявника задовільний і що його транспортування до судової зали не є ризиком для його здоров'я. Лікарі також вказали, що вони не несуть відповідальності за стан здоров'я їх пацієнтів поза межами Інституту.

7 червня 2016 року заявника було звільнено і зобов'язано не переховуватись від слідства і суду.

У березні 2016 року заявник зізнався у викраденні за першим кримінальним провадженням, підписавши зізнання, в якому він погоджувався на призначене покарання у вигляді трьох років в установі відкритого типу із встановленням випробувального терміну на один рік та шість місяців. Інші провадження були закриті у вересні 2017 року у зв'язку з відсутністю доказів вчинення злочину.

Заявник подав декілька скарг до ЄСПЛ щодо порушення статті 3 Конвенції (заборона катування), стверджуючи, що умови його транспортування 2 листопада 2015 року (з м. Києва до м. Чернігова для розгляду питання про обрання запобіжного заходу) були неналежними; скаржився, що він був змушений брати участь у тривалих судових засіданнях з 26 по 28 грудня 2018 року щодо вирішення питання про обрання йому запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, у нічний час включно, незважаючи на те, що йому було проведено оперативне втручання на серці (стентування коронарних судин); скаржився, що його було поміщено до металевої клітки під час трьох судових слухань його справи у січні 2016 року.

Заявник скаржився, що відповідно до вимог пункту 1 статті 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність) його було незаконно та свавільно затримано 31 жовтня 2015 року та повторно 3 листопада 2015 року, зокрема в контексті того, що такі заходи були здійсненні після спливу більше одного року після порушення перших кримінальних проваджень проти заявника. Зокрема, в контексті пунктів 3 та 5 статті 5 Конвенції заявник скаржився, що застосовані до нього запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту не були належним чином обґрунтовані і йому не було забезпечено право на компенсацію у зв'язку з порушеннями статті 5 Конвенції.

Заявник зазначив, що порушені кримінальні провадження проти нього мали політичний мотив через те, що він став опонентом правлячої політичної партії, а його нова політична партія піддавала останню різкій критиці.

Заявник також скаржився, що декілька посадових осіб зробили заяви в медіа, в яких позиціонували його як лідера злочинної організації, винної у вчиненні ряду злочинів, без врахування презумпції невинуватості.

Рішення Суду

Суд одностайно визнає скаргу неприйнятною в частині щодо умов перевезення 2 листопада 2015 року, а решту заяви - прийнятною;

Суд постановляє, одноголосно, що мало місце порушення статті 3 Конвенції стосовно участі заявника в судових засіданнях 26-28 грудня 2015 року;

Суд постановляє, одноголосно, що мало місце порушення статті 3 Конвенції через ув'язнення заявника у металеву клітку під час судових засідань 13, 22 та 25 січня 2016 року;

Суд постановляє, одноголосно, що мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції під час арешту заявника 31 жовтня 2015 року та його повторного арешту 3 листопада 2015 року;

Суд постановляє, що мало місце порушення пункту 3 статті 5 Конвенції;

Суд постановляє, одноголосно, що немає необхідності розглядати скаргу відповідно до пункту 4 статті 5 Конвенції;

Суд постановляє, одноголосно, що мало місце порушення пункту 5 статті 5 Конвенції;

Суд постановляє одноголосно, що не мало місця порушення статті 18 Конвенції у поєднанні зі статтею 5;

Суд постановляє, одноголосно, що мало місце порушення пункту 2 статті 6 Конвенції.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Світлана Ільченко проти України» від 4 липня 2019 року (заява № 47166/09)²⁰

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 1 Протоколу 1 (право на вільне володіння майном).

Обставини справи

Заявницею у справі є громадянка України Світлана Ільченко, 1951 р.н.

Заявниця була власницею гаража, розташованого в дворі її багатоквартирного будинку, зареєстрованого на її ім'я в лютому 1995 року. Фактично вона використовувала гараж і землю, що розташована під ним, з 1980-х років.

У 2002 році місцеві органи влади розпочали планування розвитку комерційної забудови, включно із ділянкою під гаражем заявниці.

Заявниці неофіційно було запропоновано компенсацію за знесення гаража, однак вона відмовилась.

У 2003 році було відкрито судове провадження щодо обов'язку заявниці знести гараж.

У 2004 році суд першої інстанції відхилив заяву органів місцевої влади про примусовий демонтаж гаража заявниці. Рішення першої інстанції було скасовано судом апеляційної інстанції та постановлено нове рішення, згідно якого заявницю було зобов'язано звільнити самовільно захоплену земельну ділянку шляхом знесення гаража. Суд апеляційної інстанції вказав, що посилення заявниці на строк набувальної давності в п'ятнадцять років у даному випадку не підлягає застосуванню, оскільки він обраховується з моменту набрання чинності Земельним кодексом України; тоді коли право користування земельною ділянкою заявницею не було оформлено взагалі.

У серпні 2005 року рішення суду було примусово виконане державними виконавцями.

²⁰ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF SVITLANA ILCHENKO v. UKRAINE (Application № 47166/09). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194183>

У лютому 2006 року Верховний Суд України скасував рішення суду та направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції для визначення статусу земельної ділянки, на якій було розташовано гараж.

У травні 2007 року в ході повторного розгляду справи було встановлено, що заявниця мала тимчасовий дозвіл на будівництво гаража, а дозвіл на користування земельною ділянкою їй не видавався, тому її було зобов'язано звільнити ділянку.

У 2009 р. Верховний Суд України переглядаючи останє рішення суду підтримав позицію суду першої інстанції та залишив рішення без змін.

Рішення Суду

Суд визнав порушення статті 1 Протоколу № 1 Конвенції.

Суд постановив державі–відповідачу виплатити заявнику впродовж трьох місяців з дня набрання рішенням законної сили 8000 євро (вісім тисяч євро) та податок, що може нараховуватись на присуджену суму згідно законодавства держави–відповідача. У разі прострочення державою–відповідачем виплати присуджених сум остання зобов'язана сплатити заявнику прості відсотки за ставкою, що дорівнює граничній ставці позики Європейського центрального банку та три відсотки інфляції за період прострочення.

Інші вимоги заявниці відхилено.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Релігійної спільноти Свідки Єгови м. Кривий Ріг Тернавського району проти України» від 03 вересня 2019 року (заява № 21477/10)²¹

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 9 (свобода думки, совісті і релігії);

ст. 1 Протоколу 1 (право на вільне володіння майном).

Обставини справи

²¹ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF RELIGIOUS COMMUNITY OF JEHOVAH'S WITNESSES OF KRYVYI RIH'S TERNIVSKY DISTRICT v. UKRAINE (Application № 21477/10). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-195539>

Заявником у справі є релігійна спільнота Свідки Єгови, що розташована у м. Кривий Ріг, Тернавського району, Дніпропетровської області.

У 2004 році заявник придбала у приватних осіб одноповерховий житловий будинок площею 50 кв.м. з прибудовами за Адресою-1. Заявник придбав цю власність з метою спорудити у ній місце культу під назвою «Зал Царства». Будинок та прибудови розташовані на земельній ділянці розміром близько 0,07 га та оточені з трьох боків одноповерховими житловими будинками. Земельна ділянка, на якій розташовано придбаний будинок, не була приватизована Продавцями.

7 вересня 2004 року заявник подала заяву до міського голови з проханням надати п'ятирічну оренду на земельну ділянку під будівництво запланованого Залу.

24 лютого 2005 року органи міської влади з питань архітектури та планування затвердили план з розміщення та будівництва Залу.

21 липня 2005 року комісія, що складається з представників органів землеустрою та органів з питань планування, охорони здоров'я та пожежної безпеки, затвердила названі вище документи.

Заявник мав підготувати відповідну проектну документацію протягом одного року.

6 вересня 2006 року містобудівний орган подав до міської ради проект рішення про затвердження проектної документації та отримання дозволу для будівництва. Того ж дня органи місцевої влади повідомили заявника про отримання від власників сусідніх будинків заперечення проти будівництва та розміщення на сусідній земельній ділянці місця «культу». Заперечення та заяви від сусідів пізніше були втрачені.

Рішення органу місцевої влади про надання дозволу на будівництво не було прийнято.

14 лютого 2007 року заявником було подано позов до міської ради про визнання її бездіяльності незаконною.

7 червня 2007 р. Дніпропетровський обласний господарський суд задовольнив позов заявника та визнав відмову ради від прийняття рішення про затвердження проекту відведення земельної

ділянки та надання заявнику дозволу на будівництво незаконною. Рішення суду не було оскаржено.

Заявник двічі повторно подавав заяву про укладання договору оренди відповідної земельної ділянки для будівництва, затвердження проектної документації та отримання дозволу на будівництво до органу місцевої влади, але відповідного рішення так і не було прийнято.

У січні 2008 року заявник подав позов до суду про визнання незаконною бездіяльність міської ради та зобов'язати останню вчинити дії, а саме підписати договір оренди земельної ділянки для будівництва та видати відповідний дозвіл. Заявник стверджував про виконання ним всіх вимог законодавства, а відтак бездіяльність органів влади є незаконною та такою, що порушує приписи ст. 13 Конвенції. Суд першої інстанції відмовив заявнику у задоволенні його позову. Суд обґрунтував своє рішення тим, що до заявника не перейшли жодні права на земельну ділянку за укладеним договором купівлі-продажу, продавці за даним договором не мали права власності на спірну земельну ділянку, а відтак їх не має і заявник. Рішення про надання земельної ділянки, що належить до комунальної власності, приймається виключно міською радою як її власником. Той факт, що заявник виконала всі вимоги закону та подала відповідну заяву і що Рада порушила закон та не розглянула заяви заявника, не означає, що суд, своєю чергою, може порушити закон перейнявши на себе повноваження Ради, якими вона наділена в силу Конституції України. Суди апеляційної і касаційної інстанції відхилили скарги заявника та залишили рішення без змін. Верховний Суд України залишив рішення без змін.

Заявник скаржить на порушення ст. 9 Конвенції та ст. 1 Протоколу № 1 Конвенції.

Рішення Суду

Суд одностайно визнає порушення положень ст. 9 Конвенції та ст. 1 Протоколу № 1 Конвенції.

Суд одностайно постановив державі–відповідачу виплатити заявнику впродовж трьох місяців з дня набрання рішенням законної сили 1000 євро (одну тисячу євро) та 6000 євро (шість тисяч євро), а також суму будь-якого податку, що може нараховуватись на присуджені суми згідно законодавства держави–відповідача. У разі

прострочення державою–відповідача виплати присуджених сум остання зобов'язана сплатити заявнику прості відсотки за ставкою, що дорівнює граничній ставці позики Європейського центрального банку, та три відсотки інфляції за період прострочення.

Інші вимоги заявника відхилено.

IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

21-й саміт Україна-ЄС: концептуальні основи співпраці залишилися незмінними

В експертному середовищі протягом 2019 року на тлі підготовки, а потім й перебігу виборів в Європейському Союзі та Україні доволі часто обговорювалося питання можливих змін у відносинах між ними. З огляду на це вельми очікуваним був 21-й саміт Україна – ЄС, який і відбувся у Брюсселі 8 липня 2019 року.

Наразі за його результатами можемо, певною мірою, зазначити про збереження концептуальних основ політики співпраці України та ЄС²². При цьому беремо до уваги заяви учасників як цьогорічного саміту, так й саміту 2018 року²³.

Отже, відносини між Україною та ЄС базуються на таких засадах:

- подальший розвиток політичної та економічної інтеграції між сторонами;
- непохитна підтримка незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів;
- визнання європейських прагнень України;
- підтримка здійснення в Україні реформ.

При цьому варто звернути увагу на цьогорічні акценти.

²² EU-Ukraine Summit: EU provides additional support to decentralisation, fight against corruption, empowerment of civil society and accountable and efficient governance in Ukraine. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_19_3811.

²³ Advancing mutual commitment: joint statement following the 21st EU-Ukraine Summit. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/40278/eu-ua-joint-statement-final.pdf> . Joint statement following the 20th EU-Ukraine Summit. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/36086/joint-statement-eu-ua-summit-2018.pdf>.

Зокрема:

- продовження співпраці з урахуванням очікувань українських громадян щодо забезпечення верховенства права, подальшого просування реформ та економічного зростання;
- забезпечення в Україні макроекономічної стабільності;
- підтримка намірів України щодо реалізації політики «деолігархізації».

Безумовно, особлива увага до перелічених вище напрямів цілком відповідає концептуальним основам співпраці нашої країни та ЄС.

РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Липень – вересень 2019 р.

Редакційна колегія серії:
Гріненко О. О., Дмитрієв А. І.

Випуск підготували:
Кондратова А. М., Кузьменко Н. О.,
Палій В. В., Телькінен Т. Е.

Відповідальний за випуск:
Кондратова А. М.

Формат 60x90/16. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 2,35. Обл.-вид. арк. 3,10.

Оригінал-макет підготовлено в
Інституті законодавства Верховної Ради України
04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4.